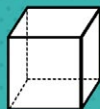

UCZEŃ
PRZERÓŚŁ
MISTRZA

A+

UCZEŃ PRZERÓŚŁ MISTRZA

- METODA PROJEKTU W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Poradnik krok po kroku

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOLECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Publikacja bezpłatna współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Opracowała: Małgorzata Trybuś

Wydawca: Global Trade Industry, ul. Szosa Lubicka 168 B, 87-100 Toruń, www.uczenprzeroslmistrza.pl

1 KROK	Zapoznaj się z główną ideą projektu Uczeń przerosł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej	5 .....
2 KROK	Zapoznaj się z materiałami teoretycznymi ważnymi do wdrożenia programu	7 .....
3 KROK	Zapoznaj się ze scenariuszami projektu „ Wiem, co jem ”	16 .....
4 KROK	Zapoznaj się z materiałami przygotowanymi na tablicę multimedialną	21 .....
5 KROK	Zapoznaj się z tematyką projektów na cały I etap edukacyjny	29 .....
6 KROK	Podjęcie decyzji o korzystaniu z programu Uczeń przerosł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej	30 .....

Zapoznaj się z główną ideą projektu

Uczeń przerósł mistrza

– metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej

1

KROK

Do kogo skierowany jest projekt „Uczeń przerósł mistrza”?

Adresatem projektu „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej” są przede wszystkim nauczyciele klas I-III I etapu edukacyjnego. W ramach projektu opracowane zostały ciekawe materiały dla rodziców dzieci w okresie wczesnoszkolnym, jak również rozwijające quizy, krzyżówki i inne materiały dla dzieci. Proponowany program można wdrożyć jako innowację w nauczaniu na I etapie edukacyjnym.

- Program ten został przetestowany jako innowacja w pięciu polskich szkołach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego oraz łódzkiego.
- Na stronie projektu jest zamieszczona zgoda autorów programu do korzystania z praw autorskich.

Materiały udostępnione na stronie www.uczenpreroslmistrza.pl były przygotowane z myślą o pracy metodą projektu w nauczaniu wczesnoszkolnym, jednak wiele materiałów można wykorzystać, nie wdrażając metody projektu jako wiodącej metody nauczania.

Jeżeli masz dość mówienia o jaskółkach i krokusach wiosną oraz liściach i kasztanach jesienią, chcesz aby Twoje lekcje były ciekawe i rozwijające, to zapraszamy do zapoznania się z przygotowanymi materiałami.

Materiały zostały opracowane w sposób umożliwiający bardzo wszechstronny rozwój dziecka, oparty na samodzielnym działaniu ucznia rozwijającym inteligencję wielorakie. Opracowany program oraz materiały edukacyjne pozwalają wdrażać go w dużych szkołach miejskich, wiejsko-miejskich oraz małych szkołach wiejskich. Różnorodność opracowanych materiałów – między innymi filmy, pomoce multimedialne – zawierają zebrane elementy z najnowszych trendów edukacyjnych, uwzględniając najnowsze i najlepsze rozwiązania pedagogiczne dla tej grupy wiekowej.

Jakie wymagania musi spełnić szkoła, aby wdrożyć program „Uczeń przerósł mistrza”?

Projekt uczeń przerósł mistrza opiera swoją innowacyjność m.in. na:

- kształtowaniu umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi – dlatego też niezbędne jest, aby sala lekcyjna, w której odbywają się zajęcia miała tablicę multimedialną z dostępem do Wi-Fi;
- metodzie projektu – praca tą metodą zakłada bardzo dużą samodzielność ucznia, dlatego też sala powinna być wyposażona w przemyślane (dobre do tematyki projektu) środki dydaktyczne: książki, gazety, materiały do pracy manualnej, dobrze by było, gdyby dzieci dys-

ponowały aparatem fotograficznym i drukarką (to jest opcjonalne);

- rozwijaniu myślenia naukowego – czyli uczeń ma na podstawie doświadczeń i eksperymentów wyciągać wnioski, stąd potrzeba wyposażenia w podstawowe pomoce do prowadzenia doświadczeń. Warto tu zauważyć, że wiele prostych doświadczeń można przeprowadzić za pomocą rzeczy codziennego użytku i nie zawsze są potrzebne drogie pomoce naukowe, choć dobrze by było, aby mikroskop, lornetka, waga szalowa itp. znajdowały się na wyposażeniu sali.

Co znajdziesz na stronie projektu **Uczeń przerósł mistrza?**

PROGRAM

- * program nauczania

DIAGNOZĘ

- * diagnoza uczniów

ZBIÓR ĆWICZEŃ DO PRACY W DOMU I NIE TYLKO

- * opis
- * ćwiczenia rozwijające inteligencje wielorakie

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- * film wprowadzający instruktażowy dla nauczycieli
- * scenariusze zajęć dla nauczycieli
- * karty pracy dla uczniów
- * plansze interaktywne z filmami edukacyjnymi dla uczniów

Zapoznaj się z materiałami teoretycznymi ważnymi do wdrożenia programu

2

KROK

Co zawiera publikacja PROGRAM ?

Przede wszystkim zawiera te wszystkie elementy, które są obowiązkowe w programie nauczania, czyli szczegółowe cele kształcenia na I etapie edukacyjnym oraz opis organizacji kształcenia i sposoby monitorowania realizacji godzin wynikających z podstawy programowej oraz z siatki godzin. W tym rozdziale znajduje się

wiele cennych wskazówek do prowadzenia zajęć w komentarzach merytorycznych opracowanych przez specjalistów – metodyków oraz praktyczne sposoby/wzory do wdrożenia w pracy.

Program jest rozszerzony o część teoretyczną, w której dokonano opisu założeń programowych w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu.

Szczegółowe cele poszczególnych edukacji:

1

EDUKACJA POLONISTYCZNA

została opracowana dla poszczególnych klas i opatrzona komentarzem merytorycznym. Ponieważ nauka czytania jest jedną z ważniejszych umiejętności zdobywanych na I etapie edukacyjnym w tym miejscu można również znaleźć przegląd metod nauki czytania.

2

EDUKACJA MATEMATYCZNA

została potraktowana bardzo szczegółowo ze względu na innowacyjność w obszarze myślenia logiczno-matematycznego. Szczegółowy opis celów ma pomóc w rozumieniu istoty rozwijania myślenia matematycznego, oprócz tego możecie znaleźć Państwo również pomocne informacje w komentarzu merytorycznym.

EDUKACJA JĘZYKOWA

3

również została opracowana na poszczególne lata kształcenia na I etapie edukacyjnym i zawiera wskazówki do jej wdrażania w komentarzu merytorycznym z uwzględnieniem Europejskiego Opisu Kształcenia Językowego.

POZOSTAŁE EDUKACJE

4

zostały rozpisane na poszczególne klasy, jednak wynika to bardziej z realizacji tematów projektów przypisanych poszczególnym klasom, niż z potrzeby merytorycznej, co szczegółowo zostało wyjaśnione w komentarzu merytorycznym.

Opis organizacji kształcenia oraz sposoby monitorowania realizacji godzin:

ROZDZIAŁ Opis warunków dotyczących organizacji kształcenia.

- * przygotowanie sali lekcyjnej z sektorem edukacyjnym i rekreacyjnym, ustawienie krzeseł w sposób przyjazny procesowi kształcenia
- * pomoce dydaktyczne i zabawki
- * warunki i sposoby realizacji podstawy programowej opisane w rozporządzeniu MEN

ROZDZIAŁ Sposoby monitorowania realizacji godzin.

- * rozpisane godziny na poszczególne edukacje w układzie: cykl kształcenia, rok kształcenia, godzinowy tygodniowy plan kształcenia
- * rozpisanie różnych edukacji zgodnie z tematem dnia w ujęciu tygodniowym w czasie realizacji projektu edukacyjnego

Program jest rozbudowany o część teoretyczną na podstawie której zostały oparte główne założenia projektu „Uczeń przerwóść mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej”.

ZAŁOŻENIE

Metoda projektu jest wiodącą metodą kształcenia.

Kształcenie jest oparte na rozwoju inteligencji wielorakich.

OPIS W CZĘŚCI TEORETYCZNEJ

W programie, w rozdziale 5, znajdziecie Państwo najważniejsze wskazówki jak pracować metodą projektu. Metoda ta na stałe zagościła już w polskich szkołach, jednak zdecydowanie częściej w obszarze zajęć pozalekcyjnych. W dydaktyce budzi wśród nauczycieli obawy dotyczące tego, czy uda się zrealizować podstawę programową pozwalając dziecku na tak wielką swobodę w pracy. Treści zawarte w tym rozdziale dają wskazówki jak pracować tą metodą, aby jednocześnie osiągać cele kształcenia zawarte w podstawie programowej. W podrozdziałach zostały również bardzo szczegółowo opisane proponowane tematy projektów wraz z opisanymi rodzajami aktywności.

Zgodnie z warunkami i zaleceniami realizacji podstawy programowej na I etapie edukacyjnym nauczyciele są zobowiązani do rozwijania indywidualnych talentów, co jest ujęte w punkcie 17 rozporządzenia MEN z dnia 30.05.2014 r., który brzmi: „Każde dziecko jest uzdolnione. Nauczyciel ma odkryć te uzdolnienia i je rozwijać. W trosce o to, aby dzieci odczuwały satysfakcję z działalności twórczej, trzeba stwarzać im warunki do prezentowania swych osiągnięć, np. muzycznych, wokalnych, recytatorskich, tanecznych, sportowych, konstrukcyjnych” (Rozporządzenie MEN z dnia 30 maja 2014 r.). Praca metodą projektu pozwala dziecku na indywidualne przetwarzanie wiedzy. Uczeń, któremu nauczyciel stworzy przestrzeń do kreatywności w wykonywaniu zadań, w sposób naturalny będzie opierał aktywność na swoich mocnych stronach. To pozwoli spontanicznie rozwijać inteligencje wielorakie u poszczególnych dzieci.

Opis poszczególnych typów inteligencji wraz z potencjałem danej inteligencji oraz sposobami ich rozwijania został zawarty w podrozdziale 3.3, gdzie dokonano analizy następujących typów inteligencji:

- * inteligencja językowa,
- * inteligencja logiczno-matematyczna,
- * inteligencja wizualno-przestrzenna,
- * inteligencja ruchowa (motoryczna),
- * inteligencja muzyczna,
- * inteligencja społeczna (interpersonalna),
- * inteligencja intrapersonalna (intuicyjna),
- * inteligencja przyrodniczo – ekologiczna,
- * inteligencja kreatywna,
- * inteligencja zmysłowa,
- * inteligencja historyczna,
- * inteligencja moralna.

Na początku przez Gardnera zostało opisanych 7 typów inteligencji jednak wyodrębnia się ciągle nowe typy inteligencji. Takie jak: przyrodniczo - ekologiczna, kreatywna, zmysłowa, historyczna, moralna.

Metody kształcenia są dopasowane do dzieci 6- i 7-letnich.

Obniżenie wieku nauki na I etapie edukacyjnym wymusiło zmianę metod kształcenia dopasowanych do potrzeb dzieci 6- i 7-letnich. W rozwoju psychospołecznym istnieje ogromny przelot w myśleniu właśnie pomiędzy 6- a 7-mym rokiem życia, dlatego ważne jest, aby nauczyciele rozumieli zachodzące zmiany i łączyli je z naturalnymi etapami rozwojowymi.

Rozdział 3.1 traktuje o różnicach rozwojowych dzieci 6- i 7-letnich, a w rozdziale 7 znajdziesz Państwo informacje o tym co jest ważne w kształceniu dzieci 6-letnich w szkole.

Metody kształcenia opierają się o polisensoryczność i uwzględniają różne modele uczenia się.

Indywidualizacja procesu kształcenia zakłada m.in. dostosowanie procesu nabywania wiedzy i umiejętności do stylu uczenia się uczniów. W podrozdziale 3.3 zostały opisane dwie typologie uczenia się:

- * style uczenia się ze względu na różne aktywności w procesie uczenia się – oparte na cyklu poznawczym Kolba
- * style uczenia się ze względu na preferencje sensoryczne.

Polisensoryczność w kształceniu jest ważnym elementem, pozwalającym na przyswajanie wiedzy i umiejętności na wielu poziomach w zależności od typu modalności. W części teoretycznej programu opisano typy uczenia się ze względu na modalność: wzrokowcy, słuchowcy, kinestetycy oraz ze względu na pełną drogę dochodzenia do nabywania kompetencji, poprzez cztery następujące etapy:

- * teoria – poznanie wiedzy z określonego zakresu, analiza wiedzy – teoretyk,
- * refleksja – obserwacja i refleksja na temat poznanej wiedzy – analityk (refleksyjny),
- * praktyka – dokonanie prób działania w oparciu o poznaną wiedzę – aktywista,
- * pragmatyka – szukanie zastosowania wiedzy i umiejętności w życiu codziennym – aplikator (pragmatyk).

Program uwzględnia pracę z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W każdej klasie są osoby, które przyswajają wiedzę i kształtują umiejętności w innym tempie niż większość osób w klasie lub potrzebują innych metod. Nauczyciel jest zobowiązany do dostosowania metod pracy i tempa do potrzeb każdego ucznia, stąd w części teoretycznej (rozdział 8) znajdziesz Państwo wskazówki jak pracować z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Program „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej” szczególnie zwraca uwagę na pracę z uczniem zdolnym i jego rozwój, ponieważ często nauczyciele skupiają uwagę na uczniach słabych, zakładając, że zdolne dziecko i tak sobie poradzi. Oferowany program ma na celu wydobycie całego potencjału każdego dziecka, stąd to szczególnie miejsce na pracę z dzieckiem zdolnym.

W czym może pomóc Ci publikacja Diagnostyka Ucznia?

Publikacja: „Diagnostyka funkcjonowania dziecka w oparciu o inteligencję wieloraką”, przede wszystkim ma na celu:

- * dostarczenie rzetelnej wiedzy o warunkach jakie musi spełniać diagnostyka pedagogiczna,
- * służyć pomocą w łączeniu celów opisanych w podstawie programowej z rozwojem inteligencji wielorakiej,
- * pokazanie w jaki sposób można diagnozować postawy opisane w podstawie programowej,
- * analizę różnych sytuacji diagnostycznych,
- * przekazanie propozycji narzędzi diagnostycznych.

Podstawa programowa jest skupiona na kształtowaniu umiejętności i kładzie nacisk na efekty kształcenia, a nie przekazywanie wiedzy. Takie ujęcie procesu kształcenia wymusza pogłębione podejście do diagnostyki. Diagnostyka w sensie pedagogicznym ma przede wszystkim służyć optymalizacji procesu wychowania i kształcenia. Diagnostyka nakierowana jest na poznanie obecnego poziomu funkcjonowania dziecka w zakresie przyjętych norm. Zmierzają następnie do określenia silnych stron (zasobów) oraz negatywnych właściwości funkcjonowania dziecka, a także wyjaśnieniu mechanizmów, dzięki czemu możliwe jest wypracowanie indywidualnego planu rozwoju, opartego o zasoby własne dziecka i wspierające środowisko.

Czy wiesz, że?

Warunki i zalecenia procesu diagnostycznego

Osiąganie kluczowych kompetencji podstawy programowej w oparciu o inteligencję wielorakie

Diagnoza postaw przewidzianych do rozwoju na I etapie edukacyjnym

Sytuacje diagnostyczne.

TREŚCI SZCZEGÓŁOWE POSZCZEGÓLNYCH ROZDZIAŁÓW

Proces diagnostyczny powinien ograniczać do minimum subiektywność oceny i dążyć do opisu stanu, jednak w sytuacjach społecznych, a kształcenie jest do nich zaliczane, nie jest to proste zadanie. Dlatego też w tej części zostały opisane najważniejsze warunki procesu diagnostycznego oraz zalecenia dla prowadzącego analizę.

W podstawie programowej są sformułowane kompetencje podstawowe, które powinien rozwijać każdy nauczyciel na I etapie edukacyjnym. Do tych kompetencji należą:

- * czytanie,
- * myślenie matematyczne,
- * myślenie naukowe,
- * umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i języku obcym, zarówno w mowie, jak i piśmie,
- * umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjnymi – komunikacyjnymi,
- * umiejętność uczenia się,
- * umiejętność pracy zespołowej.

W tym rozdziale dokonano opisu powyższych kompetencji w kontekście rozwoju inteligencji wielorakich. Takie ujęcie ma na celu pomoc nauczycielowi w realizacji podstawy programowej, przy jednoczesnym uwzględnieniu predyspozycji dzieci i możliwości ich rozwoju. Przy każdej kompetencji znajdziecie Państwo informacje o tym, jak rozwijać dany obszar oraz na co zwracać uwagę w procesie diagnostycznym.

Podstawa programowa oprócz podstawowych kompetencji opisuje również postawy oraz kompetencje miękkie, które szkoła powinna rozwijać na każdym zajęciach. Często te postawy są rozwijane i opisane w programie wychowawczym szkoły, jednak rzadko podlegają procesowi diagnostycznemu. Program „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej” kładzie silny akcent na rozwój całościowy ucznia, dlatego też w tej części znajdziecie Państwo opis 15 zapisanych w podstawie programowej postaw wraz ze wskazaniem jak je diagnozować i jak stwarzać sytuacje diagnostyczne do ich obserwacji. Podobnie jak w opisie kompetencji podstawowych, tutaj również znajdziecie Państwo odniesienie do rozwoju inteligencji wielorakich.

Metoda projektu zakłada dużą swobodę działania dziecka, dlatego też w tym rozdziale skupiono się na szczegółowym opisie różnych sytuacji diagnostycznych oraz ich przydatności do obserwacji rozwoju różnych kompetencji podstawowych.

Diagnoza możliwości i umiejętności uczniów.

Szczególnie zwrócono tu uwagę na sytuacje diagnostyczne naturalne i moderowane, ponieważ stosowanie metody projektu jako wiodącej stwarza wiele okazji do wystąpienia sytuacji naturalnych z punktu widzenia diagnostyki, jednak aby stanowiły one materiał do diagnozy, trzeba być świadomym ich występowania. Rozdział ten zawiera opis 10 sytuacji diagnostycznych wraz z pokazaniem mocnych i słabych punktów każdej z tych sytuacji.

W załączniku do diagnozy zostały dołączone narzędzia diagnostyczne oparte na podstawowych kompetencjach.

Narzędzie: Diagnoza indywidualna kompetencji wyjściowych dla ucznia, zawiera 7 kompetencji podstawowych opisanych poprzez 5 kluczowych umiejętności w każdym zakresie, co stanowi łącznie 35 obszarów badanych, np. dla kompetencji czytanie zastosowano 5 następujących umiejętności:

- * zna litery,
- * sylabizuje i czyta proste wyrazy,
- * rozumie czytany tekst,
- * analizuje i przetwarza tekst,
- * zdobywa wiedzę i umiejętności w oparciu o tekst.

Oceny dokonuje się na 5 – stopniowej skali:

- * poziom 1 niewystarczający – Działania poniżej oczekiwanego minimum w zakresie kompetencji. Występują jedynie fragmentaryczne zachowania świadczące o kompetencji. Występuje bardzo duża różnica pomiędzy oczekiwanym minimum działania, a bieżącym wykonaniem.
- * poziom 2 brzegowy - Realizacja kompetencji zbliża się do minimum, a w niektórych zakresach osiąga minimum. Uczeń wymaga stałej pomocy w realizacji kompetencji. Przy pomocy nauczyciela osiąga oczekiwane minimum.
- * poziom 3 rozwojowy - Osiąga minimum działania w zakresie kompetencji. Działania samodzielne, nauczyciel interweniuje w wyjątkowych sytuacjach. Uczeń pracuje długo w celu osiągnięcia wyniku.
- * poziom 4 standardowy - Osiąga standard. Samodzielnie realizuje działania objęte kompetencją. Samodzielnie koryguje błędy. Pracuje szybko w czasie.
- * poziom 5 ponadstandardowy - Osiąga standard działania wyższy od oczekiwanego w wybranych zakresach lub wszystkich. Eksperymentuje z działaniami reprezentującymi wyższy poziom kompetencji.

Diagnozę w oparciu o to narzędzie dokonuje się każdego roku. Do diagnozy wykorzystuje się stale to samo narzędzie, a sam proces diagnostyczny nie jest jednorazowym aktem, ale wynika z obserwacji i badania kilkakrotnego każdej z 35 umiejętności.

W tym miejscu dołączono również arkusz zbiorczy dla uczniów całej klasy.

Co znajdziesz w ZBIORZE ĆWICZEŃ do pracy w domu i nie tylko?

„Zbiór ćwiczeń do pracy i zabawy w domu i nie tylko. Jak za pomocą zabawy rozwijać inteligencję wielorakie?” jest odpowiedzią dla nauczycieli jak mogą wspomagać rodziców, może stanowić również pomoc w przeprowadzeniu spotkania szkoleniowego dla rodziców lub stać się źródłem inspiracji do pracy dla samych nauczycieli.

Specyfiką mózgu człowieka jest to, że uczy się on wszędzie i nie można ograniczyć procesu kształcenia do ścian szkoły. Kładąc nacisk na rozwój inteligencji wielorakich warto wspierać procesy kształcenia w różnych sytuacjach społecznych. Cechą szczególną inteligencji jest ciekawość poznawcza i chęć działania. Dzieci w młodszym wieku szkolnym często zwracają się do rodziców z prośbą o to, aby się z nimi pobawili, warto więc wykorzystać tę naturalną tendencję. Ten zbiór ćwiczeń ma za zadanie pokazać jak w sposób bardzo prosty, naturalny, w oparciu o różne sytuacje z dnia codziennego można rozwijać różne typy inteligencji u swojego dziecka lub u ucznia.

Zbiór jest tak skonstruowany, aby w kilku słowach przybliżyć mocne strony poszczególnych typów inteligencji, a następnie zawiera opis przykładowych ćwiczeń, które można zastosować w życiu codziennym np.: w celu rozwoju inteligencji logiczno- matematycznej można, w zależności od pory roku zaproponować dziecku, aby przygotowało sałatkę owocową na podwieczorek, według przepisu z zastosowaniem proporcji (to rozwija myślenie matematyczne), lub w celu rozwoju inteligencji językowej można dziecku opowiadać różne historie rodzinne, to tworzy więź, rozwija pamięć oraz poszerza słownictwo.

W tej publikacji zostało opisanych osiem typów

inteligencji wraz z propozycjami ćwiczeń, choć już dzisiaj wymienia się ich więcej (o czym była mowa w programie). Wybór typów inteligencji został dopasowany do etapu rozwojowego dzieci i ważnych kompetencji jakie dziecko w tym czasie powinno opanować, należą do nich:

* inteligencja logiczno- matematyczna – dziecko w naturalny sposób rozwija inteligencję logiczno-matematyczną poprzez porządkowanie, segregowanie, przypisywanie do zbiorów itp, to wszystko wpływa na późniejsze osiągnięcia w zakresie matematyki. W zbiorze zaproponowano 14 prostych ćwiczeń a na ich bazie można stworzyć własne odmiany i rozszerzyć ich wachlarz o inne propozycje.

* inteligencja językowa (lingwistyczna, werbalna) – mowa, zasób słownictwa rozwija myślenie i ogólnie inteligencję poznawczą, słowa stanowią podstawę myślenia abstrakcyjnego, rozwijają pamięć, dlatego ważne jest, z punktu widzenia rozwoju dziecka, stwarzać mu okazję do rozszerzania słownictwa, słuchania opowiadań, gdzie ćwiczy się związki przyczynowo – skutkowe, kształci umiejętność tworzenia logicznych wypowiedzi w oparciu o symbol, jakim jest słowo. W tym miejscu zostało opisanych 12 prostych ćwiczeń wspierających ten rodzaj inteligencji.

* inteligencja przyrodnicza (środowiskowa) – naturalna ciekawość poznawcza dziecka dotyczy zawsze tego co może zaobserwować, dlatego też ten typ inteligencji można zaobserwować u prawie każdego dziecka. Jednak postawa dorosłych wartościująca „odkrycia” dziecka może wspomagać lub zaburzać jej rozwój, np.: kiedy dziecko przyniesie do domu różne kamienie, patyki, aby coś zbudować reakcja rodziców może być w dużym uproszczeniu:

* wspierająca

1. Polega na pogłębieniu wiedzy i zainteresowań dziecka np.:
  - ale piękne skarby przyniosłeś,
  - co to jest?,
  - co chcesz z tego zbudować?
2. Opowiada o cechach tego przedmiotu
  - skąd się biorą kamienie
  - jakie cechy ma drzewo itp.

* neutralna – rodzic nie komentuje, nie interesuje się tym co dziecko robi, ale też nie przeszkadza, najwyżej ustala reguły np.: jak skończysz posprzątaj itp.

* zaburzająca – rodzic w pejoratywny sposób wartościuje zainteresowania dziecka np.: ale śmieci przyniosłeś, to są same zarazki itp.

Warto przekonywać rodziców do rozwoju tego typu inteligencji, ponieważ środowisko najbliższe jest dobrą przestrzenią do tworzenia zainteresowań i pasji, które przyczyniają się do ogólnego podniesienia sprawności intelektualnej.

* inteligencja muzyczna (słuchowa, rytmiczna) – ten typ inteligencji bardzo mocno koresponduje z rozwojem mowy, sprawnością lingwistyczną i dobrą pamięcią, można go rozwijać w oparciu w oparciu nie tylko o muzykę, ale też o różne dźwięki co zostało opisane w 14 propozycjach ćwiczeń.

* inteligencja wizualna – przestrzenna – często ten typ inteligencji określa się mianem myślenia architektów i ludzi kreatywnych, dlatego też w programie „Uczeń przerósł mistrza”, któ-

ry z założenia ma bazować na pomysłowości dzieci jest szczególnie ważny, stąd trochę więcej miejsca zostało na nią poświęcone – można zapoznać się z 17 rodzajami ćwiczeń wspierających ten typ inteligencji.

* inteligencja ruchowa (motoryczna) – dzisiaj już wiadomo, z badań z zakresu neurodydaktyki, jak ważny jest ruch w rozwoju inteligencji i ogólnej kondycji psychofizycznej człowieka, przedstawione w tej części propozycje stanowią nie tylko korzyść dla dzieci, ale również okazję dla rodziców do zadbania o swoją sprawność.

* inteligencja społeczna (interpersonalna) – człowiek jest istotą społeczną, a poziom zadowolenia z życia jest wypadkową jego relacji z ludźmi. Obecnie, kiedy jest tak wiele sprzętów „zabierających czas” np. komputer, smartfony, konsole, relacje z ludźmi często zostają osłabione, jednak dla zdrowia psychicznego realny kontakt z drugim człowiekiem jest bardzo istotny, dlatego też w części poświęconej opisowi ćwiczeń z zakresu rozwoju inteligencji społecznej został położony nacisk na rozmowę ukierunkowaną rodzica z dzieckiem.

* inteligencja intrapersonalna (intuicyjna) – to ten rodzaj inteligencji, który pozwala na to, aby człowiek dobrze czuł się z samym sobą, rozumiał siebie i swoje emocje - miarą tego typu inteligencji jest to, czy człowiek potrafi przebywać w domu np. w ciszy, bez włączonego telewizora, internetu. W tej części jest opisanych wiele propozycji rozwijających obszar emocji, rozumienia siebie i wzbogacających refleksję.

Zapoznaj się ze scenariuszami projektu „wiem, co jem”.

3

KROK

W jaki sposób korzystać z materiałów przy wdrażaniu projektów?

SCENARIUSZ PROJEKTU „WIEM, CO JEM” DLA KL. I

Uzasadnienie realizacji projektu

Krótkie wyjaśnienie dlaczego ważne jest, aby na tych treściach oprzeć doskonalenie umiejętności opisanych w podstawie programowej.

Cele projektu

Cele projektu

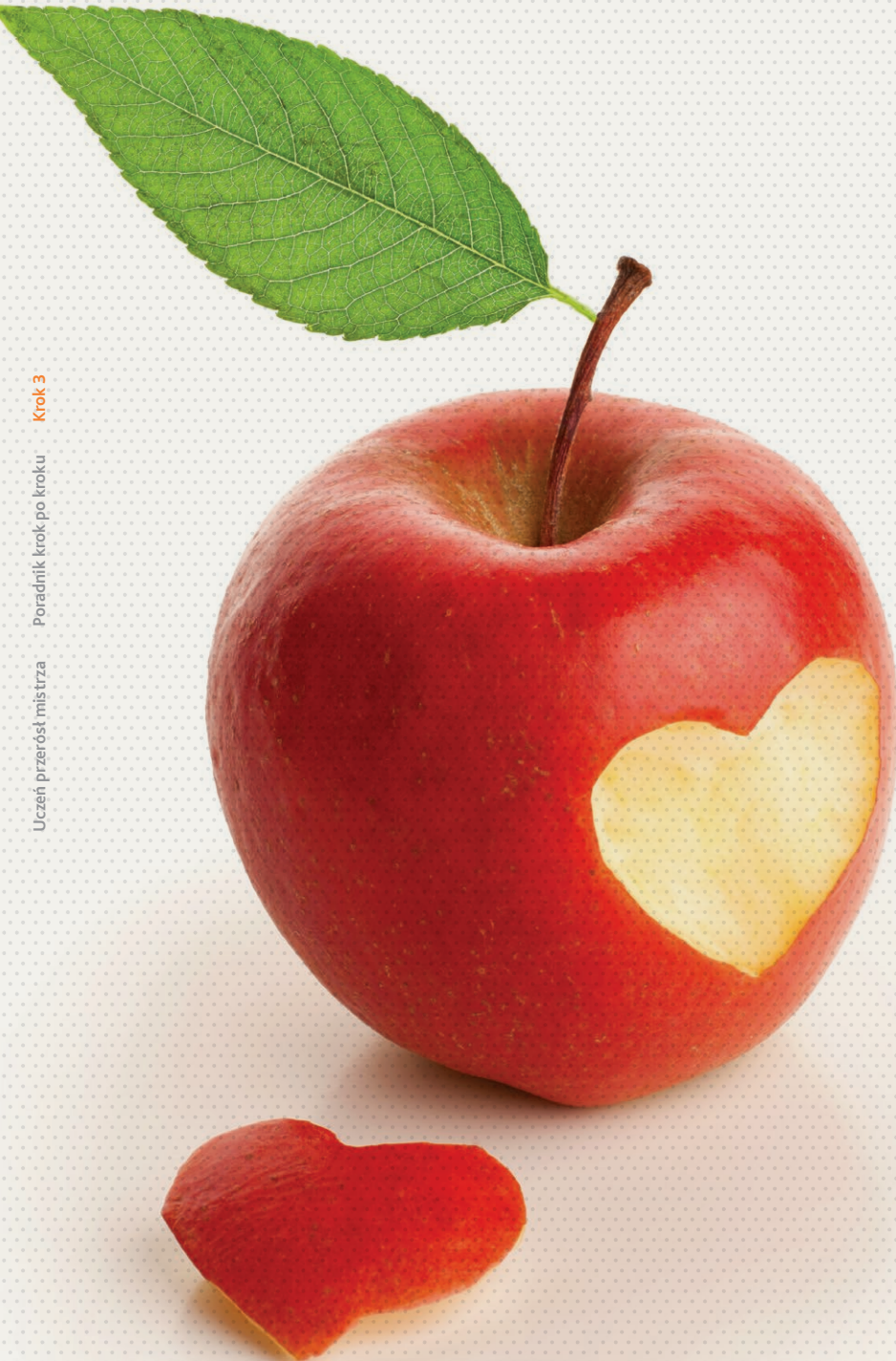
- poznamy wartości odżywcze owoców, warzyw i innych produktów
- poznamy produkty zawierające witaminy A, B i C
- wyróżnimy owoce krajowe i egzotyczne
- zrobimy sok owocowo-warzywny
- wykonamy kukielki owocowo-warzywne
- nauczymy się korzystać z różnych źródeł informacji
- nauczymy się planowania pracy
- rozwiniemy umiejętność pracy w zespole
- nauczymy się samooceny
- zorganizujemy wernisaż naszych prac

Cele projektu są rozpisane na kilku poziomach:

Poziom celów operacyjnych – to cele, sformułowane w taki sposób, aby każde dziecko wiedziało co będzie robić. Cele operacyjne podaje się uczniom i na ich podstawie formułuje się pytania monitorujące stopień ich osiągnięcia.

PRZYKŁAD

Celem projektu sformułowanym na poziomie operacyjnym jest: poznamy wartości odżywcze owoców, warzyw i innych produktów.

Cele operacyjne są podawane na początku projektu, a monitorowanie stopnia ich osiągnięcia jest dokonywane w trakcie zajęć, np. poprzez pytania zadawane dzieciom, w scenariuszu są one zawarte w części: Refleksje nauczyciela.

Refleksja nauczyciela

- Podajcie nazwy owoców lub warzyw, w których występują witaminy A, B, C.
- Jakie wiadomości zapamiętaliście ze spotkania z ekspertem?

Poziom kompetencji kluczowych - cele opisane zgodnie z głównymi kompetencjami kluczowymi (*główne kompetencje kluczowe zgodne z zaleceniami Unii Europejskiej rozwijane podczas realizacji projektu*) – są sformułowane na początku podstawy programowej i muszą być realizowane przez wszystkich nauczycieli niezależnie od treści poszczególnych edukacji.

PRZYKŁAD

Kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne:

- * umiejętność uczenia się: współpraca w grupie, umiejętność planowania;
- * umiejętność dokonywania adekwatnej samooceny.

Poziom wiedzy i umiejętności zdobywanych na poszczególnych edukacjach – to są sformułowania umiejętności i wiedzy zapisane w podstawie programowej, ta część opisu celów jest przeznaczona dla nauczyciela i wskazuje jakie kompetencje opisane w podstawie będzie kształcił nauczyciel w trakcie realizacji tego projektu.

PRZYKŁAD

Edukacja polonistyczna. Uczeń:

- * korzysta z informacji: uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji, wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci;
- * zna formy użytkowe: zaproszenie.

Edukacja muzyczna. Uczeń:

- * zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej: nuci proste melodie, śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego.

Tablica multimedialna

FILM 1: Witaminy.

FILM 2: Jak zrobić powidła?

QUIZ: Sprawdzamy swoje wiadomości.

KRZYŻÓWKA: Utrwalamy zdobyte informacje.

GRA: Orientujemy się w przestrzeni.

ANGIELSKI: Poznajemy nowe słówka.

PAMIĘĆ: Zapamiętujemy kolejność kształtów.

POLICZ: Skupiamy uwagę i ćwiczymy dodawanie.

KARAOKE: Śpiewamy piosenkę "Witaminki".

Materiały wspomagające

- Zestaw zasobów nr 1 (Czy wiesz, co jesz?) na tablicę multimedialną do wykorzystania w czasie wybranym przez nauczyciela.
- Karty pracy nr 1 - 8.

Środki dydaktyczne

W scenariuszu po celach zostały wskazane środki dydaktyczne zamieszczone na stronie projektu, z których można korzystać – są to karty pracy – wskazanie ich numeracji oraz plansze multimedialne.

Proponowany przebieg działań

Działania projektowe są podzielone na cztery etapy:

- * wprowadzenie – cele projektu, przygotowanie do działań,
- * realizacja projektu,
- * prezentacja projektu,
- * ewaluacja projektu.

Każdy etap zawiera propozycje konkretnych działań oraz czas potrzebny do ich realizacji (warto jednak podkreślić, że są to tylko propozycje, a nie ściśle wytyczne).

PRZEBIEG DZIAŁAŃ

ETAP PROJEKTU	SUGEROWANE DZIAŁANIA	CZAS
Wybór zagadnienia i określenie celów projektu	rozpoznawanie warzyw i owoców za pomocą zmysłów	2h
	mapa skojarzeń	1h
	pytanie kluczowe: dlaczego jedzenie warzyw i owoców jest ważne?	1h
Realizacja projektu	prezentacja zdobytych wiadomości	1h
	projektowanie i wykonanie kukielki z warzyw, wykonanie wizytówki	3h
	wizyta eksperta	1h
	rysowanie witamin z nadaniem im cech ludzkich	1h
	wykonanie projektu „zdrowej kanapki”	2h
	rysowanie witamin jako osób	1h
	wykonanie soku owocowo – warzywnego	2h
	wykonanie zaproszenia	1h
Prezentacja projektu	wernisaż prac wykonanych przez dzieci	2h
Ocena projektu i ewaluacja	podsumowanie i ocena działań	1h
RAZEM		18h
Uwagi	*** Gwiazdki sugerują podział na dni	

Scenariusze przebiegu projektu

W tej części są przygotowane scenariusze przebiegu projektu zgodnie z etapami realizacji projektu. Projekt jest realizowany przez kilka dni, sposób jego realizacji zależy od nauczyciela i grupy uczniów. Zawarte w scenariuszu propozycje podziału na poszczególne dni są tylko propozycjami, jednak ważne jest, aby przed każdym projektem było wprowadzenie oraz planowanie projektu, realizacja projektu oraz prezentacja i podsumowanie projektu. Zgodnie z tym założeniem scenariusz projektu zawiera w sobie trzy scenariusze do realizacji każdego elementu metody projektu. Poszczególne scenariusze są tylko propozycjami i jeden scenariusz może być realizowany kilka dni. Poszczególne dni są od siebie oddzielone gwiazdkami * * *

SCENARIUSZ 1

WYBÓR ZAGADNIENIA I OKREŚLENIE CELÓW PROJEKTU

Każdy projekt powinien zaczynać się od wprowadzenia, dlatego też pierwszy scenariusz jest poświęcony na sposób rozbudzenia ciekawości uczniów tematem projektu oraz na organizację projektu – w projekcie „Wiem, co jem” zaproponowano dwa dni na realizację wprowadzenia do projektu. W samym scenariuszu macie Państwo odniesienia do tego z jakich materiałów zamieszczonych na stronie www.uczenprzerosl mistrza.pl możecie korzystać.

PRZYKŁAD 1 - Fragment scenariusza:

„4. Rozmowa kierowana na temat związku ilustracji z warzywami i owocami rozpoznawanymi przez dzieci.

KARTA PRACY NR 2 - dzieci otaczają warzywa zieloną pętlą, a owoce pomarańczową”.

Ważnym elementem projektu jest własna aktywność dzieci, dlatego też każdy scenariusz stanowiący wprowadzenie do projektu kończy się wypracowaniem celów, zadań i terminarzu realizacji projektu.

PRZYKŁAD 2 - Fragment scenariusza:

„Ustalenie tytułu i celów projektu. Powiedz, że nurtuje Cię pytanie, ile dzieci odróżniłoby warzywa od owoców i wiedziato jak ważne one są dla naszego organizmu?

Nauczyciel wraz z dziećmi ustala cele projektu i jego temat. Zapisuje propozycje dzieci na tablicy – w drodze głosowania dzieci wybierają tytuł dla projektu. Dzieci z pomocą nauczyciela ustalają czym będą się zajmowały w ciągu najbliższych dni.”

SCENARIUSZ 2

REALIZACJA PROJEKTU

Drugi scenariusz stanowi propozycję do realizacji samego projektu, zgodnie z wypracowanym wcześniej harmonogramem. Tutaj również znajdują się odnośniki do materiałów.

PRZYKŁAD - „Prezentacja i omówienie filmu „Witaminy”.

Propozycja dla nauczyciela: Na tablicy znajduje się film pt. „Witaminy” oraz zadanie utrwalające wiadomości przekazane w tym filmie. Można do niej sięgnąć na tym etapie.

• KARTA PRACY NR 3 - utrwalenie wiadomości dotyczących występowania witamin w produktach spożywczych.”

W projekcie czas przeznaczony na realizację projektu „Wiem co jem” zaproponowano na 4 dni.

SCENARIUSZ 3

PREZENTACJA PROJEKTU I OCENA DZIAŁAŃ

Trzeci scenariusz jest poświęcony na prezentację działań projektowych oraz na ewaluację. Część poświęcona prezentacji jest opracowana w sposób ukazujący luźne propozycje, ponieważ dzieci mogą proponować różne warianty prezentacji swoich prac. Natomiast bardzo ważny jest element ewaluacji, specjalnie do tego została skonstruowana karta pracy nr 8, za pomocą której dzieci dokonują samooceny swojej pracy i wspólnie oceniają swoje wysiłki. Karta pracy zawiera różne aktywności podlegające ocenianiu.

KARTA PRACY NR 8

DZIAŁANIA

PUNKTY OD 1 DO 3

Samodzielne zdobywanie informacji.	
Wykonanie kukielki warzywnej wg projektu.	
Nasze zachowanie w czasie wizyty eksperta.	
Wykonanie kanapek.	
Zastosowanie zdobytych informacji w zadaniach.	
Wykonanie pracy plastycznej.	
Wykonanie albumu.	
Przygotowanie wystawy i przebieg prezentacji.	
Współpraca w zespole.	

W programie „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej” zakłada pracę metodą projektu z częstotliwością jeden projekt w miesiącu, gdzie nauczyciel będzie realizował zajęcia tą metodą około 2 tygodni, a pozostały czas przeznaczy na pracę innymi metodami, utrwalanie wiadomości, szlifowanie nabytych kompetencji.

Istnieje duża dowolność w czasowym pla-

nowaniu. Ważne jest, aby „wysłuchać” się w potrzeby dzieci i elastycznie wydłużyć lub skrócić czas realizacji projektu w zależności od zainteresowania uczniów projektową tematyką. W pozostałym czasie nauczyciel może korzystać z innych materiałów dydaktycznych, które nie są przywoływane w scenariuszu np.: ANGIELSKI: Poznajemy nowe słówka. Nauczyciel musi zapoznać się z przygotowanymi materiałami.

Zapoznaj się z materiałami przygotowanymi na tablicę multimedialną.

4
KROK

Do projektu „Wiem, co jem” są dołączone następujące materiały:

Filmy:

FILM 1: Witaminy.

FILM 2: Jak zrobić powidła?

Gry dydaktyczne:

QUIZ: Sprawdzamy swoje wiadomości.

KRZYŻÓWKA: Utrwalamy zdobyte informacje.

GRA: Orientujemy się w przestrzeni.

Ćwiczenia:

ANGIELSKI: Poznajemy nowe słowa.

PAMIĘĆ: Zapamiętujemy kolejność kształtów.

POLICZ: Skupiamy uwagę i ćwiczymy dodawanie.

KARAOKE: Śpiewamy piosenkę „Witaminki”.

Materiały mogą być wykorzystywane na różnych etapach realizacji projektu, albo w czasie pracy innymi metodami, już po zakończeniu projektu.

Panel tablicy interaktywnej

Z lewej strony, w panelu macie Państwo zestawienie materiałów na tablicę interaktywną do każdego projektu.

W projekcie „Wiem, co jem” przy ikonce są wpisane dwa tytuły filmów: „Witaminy” oraz „Jak zrobić powidła”. Są to krótkie kilkuminutowe filmy, tematycznie związane z realizowanym projektem.

W scenariuszu projektu te dwa filmy są uwzględnione do realizacji, natomiast pozostałe materiały nie mają swojego odniesienia w scenariuszu i mogą być dowolnie wykorzystywane przez nauczyciela w różnych momentach zajęć w trakcie projektu lub już po jego zakończeniu

np. przy utrwalaniu wiedzy, tak jak w quizie, gdzie mamy 10 pytań, oraz w celu dopasowania quizu do możliwości dzieci.

Na każdej planszy jest również ikonka czytaj, której naciśnięcie powoduje, że pytanie jest odczytane przez lektora.

Dzieci mogą wybierać odpowiedź sugerując się obrazem lub słowem pisanym. Ma to swoją zaletę, ponieważ na początkowych etapach nauki

czytania, pozwala to na utrwalenie obrazu słowa pisanego tzw. czytanie całościowe metodą Glena Domana w oparciu o piktogramy.

W scenariuszach projektu nie uwzględniono edukacji z języka obcego nowożytnego, która jest realizowana poza projektem. Jednak na tablicy multimedialnej znajdują się materiały pomocne do nauki języka angielskiego powiązane tematycznie z tematem projektu.

Przy ostatniej ikonke panelu (puzzle) są umieszczone propozycje ćwiczeń rozwijających różne kompetencje.

SPOSTRZEGANIE 1

Dzieci muszą dokonać analizy wzrokowej poszczególnych elementów i uzupełnić obrazki

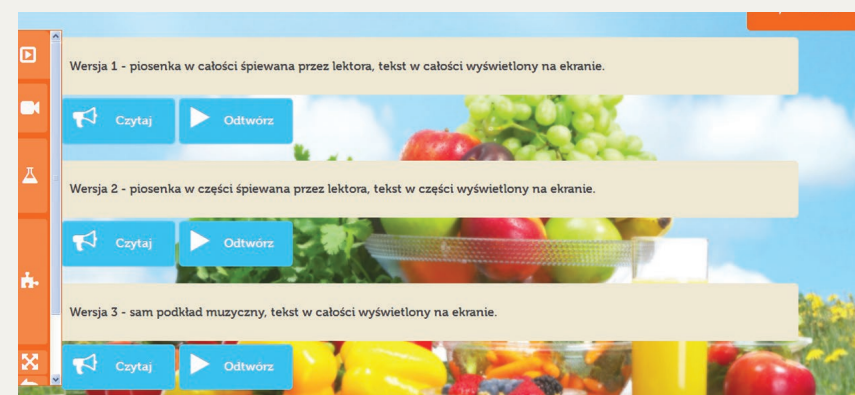

WNIOSKOWANIE, PLANOWANIE 2

Uczniowie mają za zadanie ułożyć czynności zgodnie z kolejnością ich wykonania.

SŁUCH MUZYCZNY 3

Zapoznaj się z tematyką projektów na cały etap edukacyjny

5
KROK

W poniższej tabeli macie Państwo spis tematów projektów zaproponowanych do realizacji na poszczególne lata:

LATA

TEMATY PROJEKTÓW

Projekty klasa I

Wiem co jem
Teatr
Rodzina
Moda
Zwierzęta
Mały dyplomata
Sport
Komunikacja

Projekty klasa II

Recykling
Polska
Las
Zawody
Czas
Woda
Żywioty
Uczenie się

Projekty klasa III

Kosmos
Geografia
Transport
Anatomia
Iluzja
Pocztówki
Dziwy

Tematyka projektów i ich podział na poszczególne klasy stanowi tylko propozycję, można realizować wasne projekty lub tylko częściowo korzystać z proponowanych materiałów. Propozycje projektów do klas starszych różnią

się stopniem trudności zadań, np. w klasie 3 mamy już zadania z ortografią, mnożenia itp. i panel zadań na tablicę multimedialną różni się nieznacznie od panelu dla klasy I.

Panel dla klasy I

Panel dla klasy III

Podjęcie decyzji o korzystaniu z programu

Uczeń przerósł mistrza

– metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej

6

KROK

Podjęcie decyzji o korzystaniu z programu „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej”

Po zapoznaniu się z całością materiałów, może Państwo podjąć kilka różnych decyzji:

- * Nie jestem zainteresowany/na realizacją tego programu
- * Tylko częściowo chcę korzystać z materiałów przygotowanych na stronie www.uczenprzeroslmistrza.pl np. filmy, gry, krzyżówki, karty pracy itp.

Autorzy poszczególnych publikacji

- * Program nauczania dla I etapu Edukacyjnego
- * Diagnostyka uczniów
- * Zbiór zabaw do pracy w domu i nie tylko
- * Karty pracy kl. I,II,III
- * Scenariusze projektów dla nauczycieli

- * Wdrażam program „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej”
- * Na bazie pomysłów buduję swój własny program z wykorzystaniem metody projektu jako metody wiodącej i korzystam przede wszystkim z materiałów teoretycznych.

My – Zespół Projektowy i Zespół Autorów - zachęcamy Państwa do zapoznania się z przygotowanymi materiałami i życzymy owocnej, kreatywnej pracy przy wykorzystaniu przygotowanych przez nas zasobów edukacyjnych.

UWAGI TECHNICZNE

- * Wszystkie opracowane materiały i zasoby edukacyjne są dostępne bezpłatnie dla wszystkich nauczycieli.
- * Wszystkie opracowane materiały spełniają wymogi standardu WCAG 2.0.

Wszystkie opracowane materiały powstały na potrzeby projektu „Uczeń przerósł mistrza – metoda projektu w edukacji wczesnoszkolnej” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

UCZEŃ
PRZERÓŚŁ
MISTRZA

**BIURO PROJEKTU
„UCZEŃ PRZERÓŚŁ
MISTRZA”**

GLOBAL TRADE INDUSTRY
ul. Szosa Lubicka 168 B, 87-100 Toruń
e-mail: projekt@global-industry.eu
[www: uczenprzeroslmistrza.pl](http://www.uczenprzeroslmistrza.pl)

ISBN: 978-83-64914-22-5